

CZU: 343.37

[https://doi.org/10.52277/1857-2405.2024.3\(70\).03](https://doi.org/10.52277/1857-2405.2024.3(70).03)

ECONOMIA NAȚIONALĂ - VALOARE SOCIALĂ APĂRATĂ ÎMPOTRIVA INFRAȚIUNILOR PREVĂZUTE DE ART. 236 DIN CODUL PENAL

Carmen ROȘCA,
consultant al procurorului
în cadrul Procuraturii raionului
Ialoveni, doctorandă, USM
<https://orcid.org/0009-0000-7522-7347>

SUMAR

Economia națională constituie acea valoare socială fundamentală care este protejată contra infracțiunilor de fabricare sau punere în circulație a semnelor bănești false sau a titlurilor de valoare false (art. 236 din Codul penal). Această valoare socială include totalitatea de activități economice precum producerea, consumul, distribuția și schimbul de bunuri, servicii și lucrări care se desfășoară pe teritoriul Republicii Moldova. Relațiile sociale cu privire la circulația legală a semnelor bănești, titlurilor de valoare, cardurilor sau altor instrumente de plată formează obiectul juridic de subgrup al infracțiunilor prevăzute la art. 236 din Codul penal.

Cuvinte-cheie: *infracțiuni economice, semne bănești, titluri de valoare, relații sociale, economia națională, obiectul juridic generic al infracțiunii, obiectul juridic de subgrup al infracțiunii, circulația semnelor bănești.*

În societatea contemporană banii și titlurile de valoare au un rol esențial în desfășurarea relațiilor sociale necesare pentru buna funcționare a unei economii de piață. Acestea reprezintă fundamentul economic al oricărei țări, fiind influențate de diverși factori socio-economici și reflectând stadiul de dezvoltare economică al respectivei țări. Banii și titlurile de valoare sunt indispensabile pentru facilitarea schimbului de bunuri, acționând ca mijloace de intermediere specializate.

Așa cum menționează C. Monnet, „contrafacerea (banilor) presupune presiuni inflaționiste. Acest rezultat pare o constatare solidă din următorul raționament intuitiv: dacă activitățile de contrafacere nu sunt costisitoare, stocul de bani va crește, deoarece vor fi mai multe falsuri în cir-

THE NATIONAL ECONOMY - SOCIAL VALUE DEFENDED AGAINST THE OFFENSES PROVIDED FOR IN ART. 236 OF THE CRIMINAL CODE

SUMMARY

The national economy constitutes that fundamental social value which is protected against the offenses of production or putting into circulation of counterfeit currency signs or securities (art. 236 of the Criminal Code). This social value includes the totality of economic activities such as the production, consumption, distribution and exchange of goods, services and works, which take place within the territory of the Republic of Moldova. The social relations regarding the legal circulation of currency signs, securities, cards or other payment instruments form the legal object of the subgroup of offenses provided for in art. 236 of the Criminal Code.

Key-words: *economic offenses, currency signs, securities, social relations, national economy, generic legal object of the offense, subgroup legal object of the offense, circulation of currency signs.*

culație” [11]. În mod similar, V.-S. Iacob remarcă: „Principalul efect pe care îl provoacă falsul de monedă este creșterea masei monetare din care decurge inflația, unul dintre cele mai perverse dezechilibre macroeconomice actuale” [8].

Așadar, fabricarea sau punerea în circulație a semnelor bănești sau a titlurilor de valoare false poate avea o legătură directă cu inflația. Atunci când numărul unor asemenea infracțiuni crește, valoarea semnelor bănești autentice scade, ceea ce poate genera inflație. De asemenea, piața de capital poate fi afectată negativ, contribuind la instabilitatea economică.

Ținând cont de toate acestea, se poate susține că obiectul juridic generic al infracțiunilor prevăzute la art. 236 CP RM, îl formează relațiile sociale cu privire la economia națională. Ca valoare socială apărată contra infracțiunilor prevăzute

în Capitolul X din partea specială a Codului penal al Republicii Moldova, economia națională include totalitatea de activități economice, precum producerea, consumul, distribuția și schimbul de bunuri, servicii și lucrări, care se desfășoară pe teritoriul Republicii Moldova. Aceasta înglobează toate sectoarele economice, resursele, piețele, instituțiile care contribuie la bunăstarea și dezvoltarea durabilă a societății moldovenești.

În literatura de specialitate este utilizată noțiunea de securitate economică a statului [5, p. 37; 13, p. 49]. Securitate economică a statului reprezintă starea de protecție a intereselor economice ale statului împotriva unor schimbări negative semnificative, asigurând independența față de influențe externe și interne, permițând subiecților economici de pe teritoriul aceluși stat să-și desfășoare activitatea în mod liber și sigur.

Considerăm că normele din Capitolul X al părții speciale a Codului penal al Republicii Moldova apără nu securitatea economică a statului, ci economia națională. Această concluzie rezultă din dispozițiile Legii nr. 618 din 31.10.1995 a securității statului: „[...] Prin securitatea statului se înțelege protecția suveranității, independenței și integrității teritoriale a țării, a regimului ei constituțional, a potențialului economic (evid. ns.), tehnico-științific și defensiv, a drepturilor și libertăților legitime ale persoanei împotriva activității informative și subversive a serviciilor speciale și organizațiilor străine, împotriva atentatelor criminale ale unor grupuri sau indivizi aparte” [10, art. 1]; „Securitatea statului se asigură prin stabilirea și aplicarea de către stat a unui sistem de măsuri cu caracter economic (evid. ns.), politic, juridic, militar, organizatoric și de altă natură, orientate spre descoperirea, prevenirea și contracararea la timp a amenințărilor la adresa securității statului” [10, art. 3].

Din aceste norme rezultă că securitatea economică a statului implică protejarea potențialului economic al țării împotriva unor amenințări și riscuri. Aceasta include protecția resurselor economice, a infrastructurii critice, a piețelor, a investițiilor și a altor aspecte legate de economia națională împotriva unor factori care ar putea să le pună în pericol. Asigurarea securității economice a statului implică luarea unor măsuri preventive și de contracarare împotriva amenințărilor și riscurilor economice. În Hotărârea Parlamentului nr. 391 din 15.12.2023 privind aprobarea Strategiei securității naționale a Republicii Moldova, în pct. 20 sunt menționate următoarele amenințări și riscuri economice: „a) crize economice regionale sau globale; b) infiltrarea crimei organizate în economia națională” [7].

În alt context, obiectul juridic de subgrup este o categorie intermediară între obiectul juridic ge-

neric și obiectul juridic special. În analiza noastră a obiectului juridic al infracțiunilor prevăzute la art. 236 CP RM, pe care o parcurgem de la general spre particular, această categorie ne va ajuta să stabilim mai lesne obiectul juridic special al infracțiunilor prevăzute la art. 236 CP RM. Determinarea subgrupului corespunzător de infracțiuni în cadrul infracțiunilor economice este importantă din punct de vedere teoretic, deoarece ne permite să cunoaștem mai detaliat esența juridică a fiecăreia dintre infracțiunile componente.

Unii doctrinari consideră că obiectul juridic de subgrup al infracțiunilor de fabricare sau punere în circulație a banilor falși sau a titlurilor de valoare false îl constituie relațiile sociale care se desfășoară în sfera financiar-creditară.

Astfel, L. Gîrla și Iu. Tabarcea sunt de părerea că infracțiunile prevăzute la art. 236 CP RM se raportează la tipul de „infracțiuni săvârșite în sfera financiar-creditară” [14, c. 574]. De asemenea, V. Stati consideră că aceste infracțiuni (ca și infracțiunile prevăzute la art. 237-240, 244, 245, 250 CP RM) se încadrează în tipul de „infracțiuni săvârșite în sfera financiar-creditară” [2, p. 416]. Mai târziu, aceeași idee este reprodusă într-o lucrare elaborată de către S. Brînză și V. Stati [3, p. 12].

Totuși, construcția lexicală „sfera financiar-creditară” pare a fi bazată pe echivalarea părții cu întregul. Creditele constituie nu altceva decât resurse financiare. În același context, este interesant de reținut că art. 130 din Constituția Republicii Moldova se numește „Sistemul financiar-creditar” [6]. Totuși, în alin. (1) al acestui articol sunt menționate „resursele financiare ale statului, ale unităților administrativ-teritoriale și ale instituțiilor publice” [6]. În alin. (2) și (3) art. 130 din Constituția Republicii Moldova se vorbește despre moneda națională și emisia acesteia. Analiza sistemică a denumirii și dispoziției acestui articol demonstrează că creditele sunt considerate resurse financiare. În concluzie, deoarece sfera creditară este o parte a sferei financiare, nu este potrivit să afirmăm că relațiile sociale cu privire la sfera financiar-creditară formează obiectul juridic de subgrup al infracțiunilor prevăzute la art. 236 CP RM.

Continuând acest fir logic, este necesar să menționăm că, în opinia lui A. Borodac, infracțiunile care sunt prevăzute la art. 236 CP RM fac parte din subgrupul de „infracțiuni economice în domeniul finanțelor” [1, p. 304]. După părerea acestui autor, din subgrupul respectiv mai fac parte infracțiunile prevăzute la art. 237-240, 243-245, 248, 249, 251-253 CP RM [1, p. 304-305]. În același făgaș, I.-M. Samson exprimă punctul de vedere conform căruia din subgrupul de „infracțiuni economice în domeniul finanțelor” [12, p. 155] fac

parte infracțiunile prevăzute la art. 236-239, 240, 243, 244, 245, 248, 249, 251-253 CP RM.

Pentru a înțelege dacă relațiile sociale din sfera finanțelor formează obiectul juridic de subgrup al infracțiunilor prevăzute la art. 236 CP RM este necesar să luăm în considerare anumite aspecte de ordin tehnico-legislativ. Este vorba despre completarea Capitolului X din partea specială a Codului penal al Republicii Moldova cu art. 239¹, 239², 244¹, 245¹-245¹² și 250². În rezultatul acestor completări, numărul de articole care prevăd răspunderea pentru infracțiunile săvârșite în sfera finanțelor a crescut de la opt la douăzeci. Această creștere a determinat schimbări nu doar de ordin cantitativ, dar și de ordin calitativ. Actualmente, infracțiunile săvârșite în sfera finanțelor constituie un fascicul de infracțiuni cu o natură foarte variată. Sunt tot mai evidente diferențele dintre unele categorii de infracțiuni săvârșite în sfera finanțelor. Așadar, în condițiile legii penale în vigoare, nu este potrivit să afirmăm că relațiile sociale din sfera finanțelor constituie obiectul juridic de subgrup al infracțiunilor prevăzute la art. 236 CP RM. De aceea, a apărut necesitatea de a clasifica infracțiunile săvârșite în sfera finanțelor, ținând cont de subdomeniile care alcătuiesc sfera finanțelor.

Considerăm că infracțiunile prevăzute la art. 236 CP RM trebuie raportate la subdomeniul de circulație a semnelor bănești, titlurilor de valoare, cardurilor sau altor instrumente de plată false. Sigur, apare întrebarea dacă această raportare este întemeiată.

Sistemul financiar este un ansamblu de elemente care include sistemul bugetar, sistemul fiscal, sistemul bancar, sistemul monetar, sistemul de circulație a valorilor mobiliare etc. De aici decurge diversitatea normelor care reglementează relațiile financiare. Relațiile financiare sunt în prezent reglementate de un fascicul de prevederi normative de factură bugetară, fiscală, bancară, monetară, din sfera asigurărilor etc.

În art. 236 CP RM legiuitorul menționează atât circulația semnelor bănești cât și circulația titlurilor de valoare.

Se poate astfel susține că, în procesul de desfășurare a activității financiare, în economia națională are loc circulația mijloacelor bănești. Dezvoltarea durabilă a economiei naționale depinde în mod substanțial de funcționarea stabilă a sistemului monetar, de mecanismul bine reglat al organizării și reglementării circulației monetare. Circulația monetară constituie o parte integrantă a sistemului financiar, deoarece un mecanism eficient de circulație monetară reprezintă temelia pentru dezvoltarea activităților bancare și investiționale, precum și pentru funcționarea optimă a pieței serviciilor financiare.

Cât privește circulația titlurilor de valoare, aceasta presupune transferul dreptului de proprietate asupra titlurilor de valoare în rezultatul desfășurării unor tranzacții de drept civil. Piața titlurilor de valoare este acel segment al pieței financiare în care are loc atragerea și redistribuirea capitalului prin emisiunea și tranzacționarea titlurilor de valoare. Piața de capital este o parte instituționalizată a pieței financiare, pe care se desfășoară relațiile legate de circulația capitalului sub formă bănească, ca activ financiar pe termen lung, pentru a satisface cerințele agenților economici în ceea ce privește resursele bănești destinate dezvoltării și extinderii. Piața de capital include piața titlurilor de valoare și piața de instrumente financiare derivate.

S. Brînza și V. Stati sunt primii care, în 2015, au raportat infracțiunile prevăzute la art. 236 CP RM (împreună cu infracțiunile prevăzute la art. 237 CP RM) la subgrupul de „infracțiuni legate de circulația semnelor bănești, titlurilor de valoare, cardurilor sau altor instrumente de plată false” [4, p. 17]. Această reconceptualizare permite o mai riguroasă percepere a locului infracțiunilor prevăzute la art. 236 CP RM în cadrul grupului de infracțiuni economice.

De aceea, anume relațiile sociale cu privire la circulația legală a semnelor bănești, titlurilor de valoare, cardurilor sau altor instrumente de plată formează obiectul juridic de subgrup al infracțiunilor prevăzute la art. 236 CP RM.

Circulația semnelor bănești, titlurilor de valoare, cardurilor sau altor instrumente de plată autentice reprezintă o expresie a circulației în condiții de legalitate a semnelor bănești, titlurilor de valoare, cardurilor sau altor instrumente de plată. Or, în circulația legală se pot afla exclusiv semnele bănești, titlurile de valoare, cardurile sau alte instrumente de plată autentice. În contrast, semnele bănești, titlurile de valoare, cardurile sau alte instrumente de plată false se află, de regulă, în circulația ilegală. Excepție la această regulă constituie „cumpărarea de [...] bunuri aflate în circulație [...] interzisă (și anume: a semnelor bănești, titlurilor de valoare, cardurilor sau altor instrumente de plată false - *n.a.*), pentru efectuarea unor constatări tehnico-științifice sau efectuarea expertizei ori pentru identificarea făptuitorilor” [9], realizată în contextul achiziției de bunuri prevăzute de art. 35 al Legii nr. 59 din 29.03.2012 privind activitatea specială de investigații.

Atunci când analizăm circulația în condiții de legalitate a semnelor bănești este important să înțelegem că banii nu constituie obiectul direct al reglementării juridice. Mai degrabă acest obiect se formează în legătură cu banii. Prin obiect, în acest context, înțelegem totalitatea relațiilor so-

ciale privind circulația banilor, implicând subiecții corespunzători. Analiza banilor din perspectiva relațiilor sociale permite înțelegerea faptului că banii reprezintă un element esențial al sistemului monetar, acționând ca un mecanism de distribuire a resurselor și un instrument al relațiilor economice. Unul dintre factorii obiectivi care justifică intervenția statului în activitatea financiară este redistribuirea venitului național sub formă bănească și relația acestuia cu circulația monetară. În concluzie, circulația monetară (sau, altfel spus, circulația semnelor bănești) reprezintă procesul continuu, esențial pentru funcționarea unei economii, care implică trecerea semnelor bănești de la un posesor către altul.

La rândul său, circulația titlurilor de valoare este un proces vital care susține dinamica economică prin facilitarea schimbului de capital. Procesul de vânzare-cumpărare a titlurilor de valoare este cunoscut sub numele de circulație. Una dintre cerințele fundamentale care reflectă esența titlurilor de valoare este lichiditatea, adică capacitatea unui titlu de valoare de a fi cumpărat și vândut pe piață. Anume lichiditatea permite titlurilor de valoare să fie tranzacționate eficient, facilitând astfel fluxul de capital în economie. Prin urmare, lichiditatea titlurilor de valoare este un aspect esențial pentru circulația acestora.

În fine, funcția de transfer de fonduri, fără utilizarea lor în numerar, este definitorie pentru instrumentele de plată. În Republica Moldova decontările de plată fără numerar se efectuează prin intermediul cardului, tichetului de masă, cecului, ordinului de plată, incasoului documentar, acreditivului documentar și altor asemenea instrumente de plată. În cazul cardurilor de credit, fondurile sunt transferate cu condiția că vor fi returnate după o anumită perioadă de timp. În cazul cardurilor de debit și al celorlalte instrumente de plată (cu excepția cardurilor de credit), transferul de fonduri se face fără o asemenea condiție.

Concluzii

- 1) Infracțiunile care sunt prevăzute la art. 236 CP RM nu pot fi considerate infracțiuni contra securității economice a Republicii Moldova.
- 2) Ca valoare socială apărută contra infracțiunilor prevăzute în Capitolul X din partea specială a Codului penal al Republicii Moldova, economia națională include totalitatea de activități economice, precum producerea, consumul, distribuția și schimbul de bunuri, servicii și lucrări care se desfășoară pe teritoriul Republicii Moldova. Aceasta înglobează toate sectoarele economice, resursele, piețele, instituțiile care contribuie la bunăstarea și dezvoltarea durabilă a societății moldovenești.

- 3) Diversitatea infracțiunilor prevăzute în Capitolul X al părții speciale a Codului penal al Republicii Moldova ne impune să deviem de la diviziunea tripartită a obiectului juridic al infracțiunii și să identificăm o categorie suplimentară - obiectul juridic de subgrup.
- 4) Relațiile sociale cu privire la circulația legală a semnelor bănești, titlurilor de valoare, cardurilor sau altor instrumente de plată formează obiectul juridic de subgrup al infracțiunilor prevăzute la art. 236 CP RM.

Referințe bibliografice

1. Borodac A. *Manual de drept penal. Partea specială*. Chișinău: Tipografia Centrală, 2004. 622 p.
2. Brînza S. ș.a. *Drept penal. Partea specială*. Chișinău: Cartier, 2005. 804 p.
3. Brînza S., Stati V. *Drept penal. Partea specială. Vol. II*. Chișinău: Tipografia Centrală, 2011. 1324 p.
4. Brînza S., Stati V. *Tratat de drept penal. Partea Specială. Vol. II*. Chișinău: Tipografia Centrală, 2015. 1300 p.
5. Clășevici A. Conceptul securității economice în contextul general de securitate. În: *Legea și viața*, 2017, nr. 4, p. 37-42.
6. Constituția Republicii Moldova. Nr. 1 din 29.07.1994. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 1994, nr. 1/5. În vigoare din 27 august 1994.
7. Hotărârea Parlamentului privind aprobarea Strategiei securității naționale a Republicii Moldova. Nr. 391 din 15.12.2023. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2024, nr. 17-19/28. În vigoare din 17.01.2024.
8. Iacob V.-S. *Falsul de monedă generator de dezechilibru monetar*. <https://www.finantare.ro/falsul-de-moneda-generator-de-dezechilibru-monetar.html> (vizitat 30.03.2024).
9. Legea privind activitatea specială de investigații. Nr. 59 din 29.03.2012. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2012, nr. 113-118/373. În vigoare din 1 octombrie 2012.
10. Legea securității statului. Nr. 618 din 31.10.1995. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 1997, nr. 10-11/117. În vigoare din 13 februarie 1997.
11. Monnet C. Counterfeiting and inflation. În: *ECB Working Paper No. 512*. <https://www.ecb.europa.eu/pub/pdf/scpwp/cebwp512.pdf> (vizitat 16.03.2024).
12. Samson I.-M. Sistemul infracțiunilor economice în Republica Moldova. Noțiuni generale privind infracțiunile economice. În: *Studia Universitatis Moldaviae (Seria Științe Sociale)*, 2015, nr. 8, p. 153-156.
13. Țurcanu V. Experiența parcursului economic de vecinătate - securitatea economică a României. În: *Center for Studies in European Integration Working Papers Series*, 2016, nr. 3, p. 49-57.
14. Гырла Л.Г., Табарча Ю.М. *Уголовное право Республики Молдова. Часть Особенная. Том 1*. Кишинэу: Cartdidact, 2010. 712 с.